

Revizuirea și abrogarea Constituției

Prof. univ. dr. Mircea CRISTE^[1]
Facultatea de drept, Universitatea de Vest
din Timișoara

Rezumat: *O Constituție nu poate avea o existență în afara realității sociale, motiv pentru care ea devine sensibilă la schimbările ce apar în societate, iar această sensibilitate se exprimă în modificările care se impun și se operează într-o Constituție sau chiar în înlocuirea ei cu alta nouă^[2].*

1. Putere constituantă

Când vine vorba de revizuirea Legii fundamentale, doctrina face trimitere la Puterea constituantă, definită ca fiind puterea abilitată a scrie și rescrie Constituția. În cuprinsul unei Constituții, pe de altă parte, întâlnim de asemenea o serie de „Puteri” sau autorități între care se stabilesc raporturi de control și contrabalansare, puteri ce sunt calificate drept puteri constituite.

Puterea constituantă nu este însă nici ea o noțiune omogenă, în cadrul ei deosebind între o Putere constituantă originală, care scrie și adoptă Constituția, și o Putere constituantă derivată, de revizuire constituțională, care reface sau desface Constituția. Așa cum sublinia Georges Vedel, Puterea constituantă derivată nu are o altă natură decât puterea inițială; legea fundamentală stabilindu-i o anumită procedură, nu o limitează în întinderea sa^[3]. În relația dintre Puterea constituantă originală și Puterea constituantă derivată, observăm că prima elaborează norma constituțională în afara cadrului constituțional, fiind o putere de fapt, în care titularul său și formele ei sunt determinate prin împrejurări de forță, pe când cea din urmă își desăvârșește opera constituțională în respectul prescripțiilor constituționale prevăzute în acest sens.

Deși prezentată adeseori ca o putere nelimitată, tocmai în considerarea faptului că este una primară, unii autori consideră că și puterea constituantă originală poate fi supusă unor reguli sau condiții prestabilite, luând ca exemplu modul în care au fost scrise majoritatea constituțiilor în fostul lagăr comunist din estul Europei (sub atenta coordonare a unor organisme internaționale, precum Consiliul Europei sau

^[1] În prezent prof. Mircea Criste este adjunct al Avocatului Poporului.

^[2] A se vedea I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *Drept constituțional și instituții politice*, București, Ed. C.H. Beck, București, 2008, vol. 1, p. 55 și urm. și P. Pactet, *Institutions politiques. Droit constitutionnel*, ed. a 11-a, Paris, Masson, 1992, p. 75 și urm.

^[3] G. Vedel, *Schengen et Maastricht: à propos de la décision n° 91-294 DC du Conseil constitutionnel du 25 juillet 1991*, *Revue française de droit administratif* nr. 8/1992, p. 179.

Comisia de la Veneția) sau precedentele în care CEDO constată neconcordanța unor dispoziții constituționale față de Convenția Europeană a Drepturilor Omului^[1].

Comparând cele două puteri, putem afirma că Puterea constituantă derivată este inferioară celei originare din perspectiva organizării și a sursei sale, de vreme ce ea rezultă din aceasta. Din punct de vedere al funcției sale însă, ea îi este egală, deoarece poate revizui textul adoptat de Puterea constituantă originară.

Contrar a ceea ce s-ar putea crede, Puterea constituantă originară nu dispare odată adoptată Constituția, ci ea coexistă cu Puterea constituantă derivată. Puterea constituantă aparține poporului și este unică^[2]. Numai așa putem explica faptul că o Constituție poate fi oricând înlocuită, printr-o revizuire totală. Manifestarea celor două puteri nu poate fi însă concomitentă, ci doar exclusivă. Puterea constituantă derivată se exercită doar atât timp cât Puterea constituantă originară nu intervine, însă această intervenție poate fi făcută oricând și oricum, pe cale revoluționară sau respectând anumite proceduri prestabilite, fiind expresia suveranității naționale. Din această perspectivă, Puterea constituantă originară ne apare ca o putere nelimitată, ca o putere de fapt care se exercită independent de existența unei Constituții. Prin urmare, nu există nicio normă constituțională sau supra-constituțională care să i se impună.

Dimpotrivă, în ceea ce privește Puterea constituantă derivată, aceasta este o putere limitată. Creată de Puterea constituantă originară, apare normal ca ea să fie limitată și să acționeze strict în cadrul stabilit de aceasta. Puterea de revizuire, ca putere instituită, nu poate acționa decât prin respectarea regulilor constituționale de procedură, mai stricte și mai complexe decât cele prescrise pentru adoptarea unei simple legi. Totuși, observăm că în prezența unei majorități parlamentare confortabile, revizuirea nu mai este un lucru dificil.

2. Revizuirea constituțională, necesară într-o societate dinamică

O Constituție este făcută să dureze cât mai mult în timp, pentru ca astfel să asigure o stabilitate ordinii constituționale. În Carta constituțională proclamată de Ludovic al XVIII-lea se spunea ca ea a fost acordată „*subiecților noștri, atât pentru noi, cât și pentru urmașii noștri și pentru totdeauna*”. Pe de altă parte, o constituție trebuie să fie deschisă transformărilor ce se produc în societate, pentru a nu deveni o piedică în dezvoltarea acesteia. De aceea, Declarația franceză a drepturilor omului și ale cetățeanului afirma că „*un popor are întotdeauna dreptul de a revedea, reforma și schimba Constituția sa. O generație nu poate aservi legilor sale generațiile viitoare*”.

În sistemul Constituției suplă, neexistând diferențe între aceasta și legile ordinare sub aspectul forței juridice, revizuirea ei nu ridică probleme deosebite, urmând

^[1] Cauza *Open Door c Dublin Well Women Centre* din 29 octombrie 1992, citată de V. Constantinesco, St. Pierré-Caps, *Droit constitutionnel*, ed. a 2-a, Paris, PUF, 2006, p. 219.

^[2] M. Andreescu, A.N. Puran, *Drept constituțional. Teoria generală a Statului*, București, Ed. C.H. Beck, București, 2016, p. 11.

procedura prevăzută pentru adoptarea oricărei legi. În schimb, o procedură specială și complexă este prevăzută pentru modificarea unei Constituții rigide.

Revizuirea poate fi dată în competența unui singur organ sau poate fi partajată între mai mulți subiecți. Prima variantă, nu foarte democratică, este în general ocolită, mai cu seamă atunci când monopolul revizuirii ar reveni executivului. Neîncrederea în această soluție este de înțeles, dacă avem în vedere că un Guvern dotat cu asemenea putere poate acționa după bunul sau plac, refuzând declanșarea procedurii de revizuire chiar și atunci când ea ar fi cerută de majoritatea cetățenilor sau a reprezentanților acestora. În schimb, în sistemul cu o separație rigidă a puterilor se poate întâmpla ca inițiativa revizuirii să fie doar atributul legislativului, cum este în Statele Unite ale Americii.

Cel mai adesea însă, executivul și legislativul sunt asociați la opera revizuirii constituționale (Franța sau România), iar uneori lor le este alăturat și dreptul cetățenilor de a iniția o asemenea procedură, ceea ce fără îndoială constituie premisa unui regim democratic. Așa este cazul Elveției, al unora dintre statele americane, dar și al României.

Dreptul de a iniția revizuirea nu coincide întotdeauna cu dreptul de a decide asupra ei. Puterea de decizie este dată cel mai adesea Parlamentului, fie uneia dintre Camere, fie amândurora, reunite sau separat^[1]. Uneori însă, Parlamentul care și-a manifestat intenția de revizuire trebuie să cedeze locul unei alte Adunări reprezentative, care să decidă în final dacă se impune reformarea Constituției. Astfel, art. 131 din Constituția Belgiei dispune că hotărârea Parlamentului de a revizui legea fundamentală duce automat la dizolvarea sa, iar noua Adunare va fi aleasă atât în vederea operării modificărilor ce se impun, cât și pentru funcționarea pe mai departe ca Adunare legislativă^[2]. Un alt caz, care a rămas până în prezent doar teoretic, îl găsim în S.U.A., unde o Convenție în vederea revizuirii poate fi întrunită la cererea a două treimi din statele membre (art. 5 Constituție).

În sistemul de drept în care există o ierarhizare a normelor, din forța juridică superioară a Constituției decurge o procedură care să împiedice revizuirile superficiale, pripite și care nu au sprijinul mării majorități a reprezentanților poporului. Alături de dispozițiile speciale care privesc organul chemat a propune, dezbate și hotărî asupra revizuirii, se regăsește și exigența întrunirii unei majorități calificate.

Puterea constituțională de revizuire fiind una *derivată* din puterea constituțională originară, ea este totodată și una *limitată* în acțiunea ei de către aceasta din urmă. Desăvârșindu-și opera, puterea constituțională originară are în vedere totodată protejarea ei, și aceasta se poate deduce atât din procedura prevăzută pentru modificarea Constituției, cât și din îngrădirile impuse prin raportare la o perioadă de timp sau la obiect. Așa de pildă, Constituția franceză din 1791

^[1] În Franța, în vederea ratificării unui proiect de revizuire constituțională, Camerele se reunesc la Versailles, sub denumirea de Congres.

^[2] Soluții similare au fost adoptate de Olanda și țările scandinave. În aceste cazuri, chiar dacă nu avem un referendum de aprobare a revizuirii, putem vorbi totuși de alegeri constituționale.

trebuia să aștepte scurgerea a cinci legislaturi până când o modificare a ei să fi fost posibilă, iar mai aproape de noi Constituția portugheză din 1976 care, fiind adoptată în urma căderii unui regim totalitar, s-a pus de asemenea la adăpost de eventuale schimbări precipitate în conținutul său.

Alte limitări ale puterii constituționale derivate țin de obiectul revizuirii și ele sunt determinate de faptul că anumite dispoziții constituționale au fost considerate ca având o maximă importanță, și prin acest fapt imuabile, oricare ar fi transformările intervenite la nivel social, politic sau economic. Potrivit art. 89 alin. final din Constituția Republicii franceze, forma republicană de guvernământ nu poate face obiectul unei revizuiri. Această interdicție a fost reluată și de Constituția României, alături de dispozițiile privind caracterul național, independent, unitar și indivizibil al statului român, integritatea teritoriului, independența justiției, pluralismul politic și limba oficială [art. 152 alin. (1)]. De asemenea, legea fundamentală română adaugă o limitare generală de revizuire dacă ea ar avea ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora [art. 152 alin. (2)].

Pentru unii autori, chiar și în lipsa oricărei limitări exprese a puterii constituite, revizuirea nu poate fi una nelimitată, ea neputând avea ca obiect chiar procedura de revizuire prevăzută de textul fundamental sau regimul politic instituit de Constituție. În această opinie, instaurarea regimului lui Mussolini în cadrul Constituției italiene din 1848 sau a regimului nazist sub imperiul Constituției de la Weimar nu sunt altceva decât fraude la Constituție^[1].

3. Constituția României și limitele revizuirii

Constituția României, adoptată după căderea regimului comunist, fiind o constituție rigidă, poate fi revizuită prin parcurgerea unei proceduri speciale. Astfel, inițiativa revizuirii este recunoscută Executivului, respectiv Președintelui României, dar la propunerea Guvernului^[2], Legislativului, când inițiativa trebuie să vină din partea a cel puțin o pătrime din numărul deputaților sau al senatorilor, precum și cetățenilor, respectiv unui număr de cel puțin 500.000 de cetățeni cu drept de vot ce provin din cel puțin jumătate din județele țării, iar în fiecare din aceste județe sau în municipiul București trebuie să fie înregistrate cel puțin 20.000 de semnături în sprijinul acestei inițiative.

Proiectul de revizuire, după pronunțarea Curții Constituționale, este supus dezbaterii parlamentare, fiind cerută pentru adoptarea sa o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere. Dacă textul nu este votat în

^[1] D. Chagnollaud, *Droit constitutionnel contemporain*, vol. 1 (*Théorie générale. Les régimes étrangers*), ed. a 4-a, Paris, Dalloz, 2005, p. 37.

^[2] În doctrină s-a propus ca Președintele să aibă un drept propriu de inițiativă legislativă constituțională, dedus din neutralitatea sa politică (G.I. Marconescu, *Procedura de revizuire a Constituției României*, 2000, S.D.R., 1-2, p. 52). O asemenea soluție poate fi abordată doar de *lege ferenda*, textul constituțional actual excluzând posibilitatea ca Președintele să inițieze o revizuire constituțională fără a fi solicitat în acest sens de către Guvern.

aceeași redactare în cele două Camere, urmează o procedură de mediere prin care se urmărește redactarea unui text care să fie acceptat de ambele Camere. Când nici prin procedura de mediere nu se ajunge la un acord, Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, hotărăsc cu votul a cel puțin trei pătrimi din numărul deputaților și senatorilor.

Revizuirea este definitivă după aprobarea ei prin referendumul organizat într-un termen de decădere de 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire^[1]. Termenul de 30 de zile este însă un termen foarte scurt pentru a mediatiza suficient și a explica, fie și doar într-un mod satisfăcător, un proiect normativ atât de important cum este cel de revizuire constituțională. De altfel, în Raportul Comisiei Prezidențiale de Analiză a Regimului Politic și Constituțional din România, comisie creată în 2008 prin decizia Președintelui României^[2], s-a avansat propunerea ca acest termen să fie extins la 3 luni, astfel încât să permită o bună cunoaștere a proiectului de revizuire^[3].

La sfârșitul anului 1991, se poate ca pasiunile din perioada revoluționară să nu fi pierdut prea mult din intensitate și ele să-și fi pus amprenta și pe formularea limitelor impuse tentativelor de modificare a legii fundamentale. În preajma atingerii majoratului Constituției României, Comisia de analiză a regimului politic și constituțional românesc înființată în 2008 prin decizia Președintelui României, având aportul, după cum ea însăși arată, a unor experți selectați pe criteriul competenței profesionale și al absenței unui angajament de natură partinică, s-a întrebat dacă existența unor limite ale revizuirii constituționale este necesară și dacă cele stabilite în 1991 își păstrează toate actualitatea^[4].

La prima întrebare răspunsul a fost pozitiv, deoarece chiar suveranitatea națiunii nu este una nelimitată. Mai departe însă, deși apreciază că limitele temporale prevăzute „sunt raționale și pe deplin relevante din unghi constituțional”^[5], Comisia își face cunoscute rezervele față de selecția operată în cazul limitelor materiale ale Constituției, pe care și-ar dori-o mult mai precis focalizată în ceea ce privește punctele nerevizuibile. În viziunea Comisiei, orice alt element în afară de forma de guvernământ și de natura democratică a regimului politic ar putea face obiectul unei revizuirii, poziție motivată prin obligativitatea adaptării Constituției la un mediu în continuă schimbare. Forma republicană de guvernământ, democrația constituțională și pluralismul politic reprezintă „nucleul dur de valori care definește stabilitatea regimului republican, în accepțiunea sa cea mai largă”^[6]. În Raportul

[1] A se vedea, pentru procedura de revizuire a Constituției României, M. Constantinescu, I. Vida, *Revizuirea Constituției și integrarea euro-atlantică a României*, 2004, în P.R., supliment, p. 56-57; I. Deleanu, *Revizuirea Constituției*, 2003, în *Dreptul*, 12, p. 5-7 și *Revizuirea Constituției – propunerea legislativă a cetățenilor*, 2000, în *Dreptul*, 11, p. 3-12; G.I. Marconescu, *loc. cit.*, p. 51-61; E.S. Tănăsescu, *Revizuirea Constituției*, 2003, în C.J., 10, p. 74-77.

[2] <http://cparpc.presidency.ro/>.

[3] http://www.presidency.ro/static/ordine/CPARPCR/Raport_CPARPCR.pdf, p. 84.

[4] http://www.presidency.ro/static/ordine/CPARPCR/Raport_CPARPCR.pdf, p. 83-84.

[5] *Ibidem*, p. 83.

[6] *Ibidem*, p. 84.

Comisiei mandatată de Președintele României, se apreciază ca fiind firesc „*ca unica barieră care să fie pusă în calea unui amendament ipotetic să fie cea decurgând din păstrarea naturii democratice a regimului*”^[1], fără a se arăta însă de ce schimbarea formei de guvernământ stabilită de Constituția revizuită (republicană sau monarhică) ar constitui o atingere adusă naturii democratice a regimului^[2].

Care este valoarea juridică a limitelor impuse revizuirii Constituției?

În literatura juridică, cei care susțin că dispozițiile constituționale care introduc limitări în ceea ce privește revizuirea au valoare juridică și nu pot fi eludate, își fundamentează poziția pe existența unor principii și dispoziții supra-constituționale, care se impun puterii constituționale derivate^[3]. O asemenea concluzie poate fi discutată, dacă avem în vedere faptul că, pe de o parte, aceste principii nu sunt prevăzute în vreun act normativ, iar pe de altă parte, normele conținute într-o constituție nu se determină unele pe altele, ci au toate aceeași valoare și aceeași legitimitate, dată de aprobarea prin referendum^[4]. Mai mult, reținerea existenței unei ierarhii a normelor în conținutul textului constituțional ar face să prevaleze criteriul material de definire a Constituției, când dreptul pozitiv a reținut criteriul formal în caracterizarea acesteia.

În doctrina clasică a dreptului constituțional au fost invocate mai multe argumente în favoarea tezei potrivit căreia limitele revizuirii sunt lipsite de orice valoare juridică. Dintre aceste argumente, două pot fi reținute: puterea constituantă derivată poate oricând trece peste aceste limite prin revizuirii succesive, respectiv lipsa unei sancțiuni pentru depășirea limitelor.

Primul argument susține că dacă legea fundamentală nu interzice revizuirea normei care prevede limitarea, puterea constituantă derivată ar putea, într-un prim timp, să revizuiască această normă, pentru ca apoi, într-un al doilea timp, să revizuiască dispoziția protejată. Aceasta ar însemna că s-ar putea revizui mai întâi art. 152 din Constituția României, pentru ca mai apoi, dispărând limitarea, să fie revizuită una din valorile constituționale de care acest articol face vorbire. Acest argument nu neagă, de fapt, valoarea juridică a normei de limitare, ci doar caracterul său absolut, norma având o valoare juridică relativă

^[1] *Ibidem*.

^[2] „Se pare că, pentru constituantul român, republica, definită *a priori* ca lipsă a monarhului, este echivalentă cu democrația în genere, ceea ce nu credem că este justificat nici în principiu, nici de contextul istoriei României, în care mai degrabă monarhia a fost consubstanțială democrației, republica fiind instaurată ca stat totalitar” (D.C. Dănișor, *Constituția României comentată. Titlul I. Principii generale*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 37).

^[3] În doctrină se vorbește de supra-constituționalitate, cu referire mai ales la valorile supreme consfințite de art. 1 alin. (3) din Constituție (D.C. Dănișor, *op. cit.*, p. 25 și p. 38).

^[4] În sensul unei diferențieri a forței juridice între diferite dispoziții constituționale, a se vedea C.L. Popescu, *Neconstituționalitatea revizuirii constituționale purtând asupra suprimării unor garanții constituționale ale drepturilor omului*, 2003, în *Revista Română de Drepturile Omului* nr. 27, p. 10-63 și *Contenciosul administrativ potrivit dispozițiilor constituționale revizuite* în *Dreptul* nr. 3/2004, p. 5-20. Pentru o critică a acestei teorii, a se vedea T. Drăganu, *Considerații critice cu privire la caracterul absolut atribuit dreptului la liber acces la justiție de Legea de revizuire a Constituției din 21 noiembrie 2003*, 2004, în P.R. nr. 4, p. 116-117.

ce acționează până la abrogarea ei^[1]. El a fost combătut în literatura juridică^[2], opunându-i-se argumentul regresivității la infinit, conform căruia Constituția ar putea prevedea interdicția expresă de a fi modificate nu numai articolele prin care sunt protejate respectivele valori, ci chiar și articolul prin care se realizează interdicția. Aplicarea aceleiași metode, a „triplei” revizuirii (întâi a articolului ce prevede interdicția revizuirii articolului ce cuprinde interdicția și apoi a articolului ce protejează respectivele valori) ar putea fi iar contrată cu prevederea unei duble interdicții de revizuirii. Continuând astfel la infinit, regresia dovedește că, dacă o simplă prevedere în Constituție nu este suficientă pentru a proteja o valoare socială considerată importantă, atunci însăși Constituția poate fi considerată ca lipsită de efecte juridice și, în acest caz, ea nu mai reprezintă decât o simplă declarație de intenții, fără caracter constrângător. Autorii acestui contra-argument ajung la concluzia pertinentă că astfel se pune sub semnul întrebării nu doar întreaga evoluție a constituționalismului, ci și garanțiile drepturilor fundamentale și s-ar permite liberul arbitru în relațiile fundamentale din cadrul unei societăți.

Argumentul lipsei sancțiunii pune în discuție eficacitatea dispozițiilor care introduc limitele revizuirii. Avem în vedere atât eficacitatea ordinii juridice căreia îi aparține limitarea, cât și eficacitatea limitării însăși, cu referire la modul în care a fost revizuită Constituția României în 1923, cu ignorarea procedurii prescrite de Constituția din 1866. Aceasta impunea ca Parlamentul, după ce stabilește obiectivele revizuirii constituționale, să fie dizolvat și în locul lui să fie aleasă o Adunare Constituantă (art. 128). Or, trecând peste această procedură, Partidul Liberal, care avea în acel moment majoritatea în Parlament, l-a determinat pe Rege să declare și să convoace cele două Camere parlamentare în calitate de Adunare Constituantă. Această acțiune a liberalilor izvora fără îndoială din „*pretenția de a fi singurii realizatori ai marilor acte istorice, printre care și adoptarea Constituției*”^[3].

Atât timp cât nu suntem în prezența unui fapt revoluționar, ordinea juridică din care fac parte limitele revizuirii este o ordine eficace. Când însă ordinea juridică devine ineficace, ca urmare a unei acțiuni revoluționare, nici limitele revizuirii constituționale nu mai sunt valabile.

4. Rolul activ al Curții Constituționale în revizuirea Constituției României

Potrivit art. 146 lit. a) teza finală din Constituția României, Curtea Constituțională se pronunță din oficiu asupra inițiativelor de revizuire a Constituției^[4]. Înainte

^[1] În acest sens, a se vedea G. Vrabie, *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, Iași, Cugetarea, 1999, p. 273-274.

^[2] E.S. Tănăsescu, „Art. 152 Limitele revizuirii”, in M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Muraru, E.S. Tănăsescu, *Constituția României revizuită – comentarii și explicații* –, ALL Beck, București, 2004, p. 343 și urm.

^[3] E. Popescu, *Din istoria politică a României. Constituția din 1923*, Ed. Politică, București, 1983, p. 97.

^[4] „prin decizia sa, Curtea nu este competentă să propună soluții legislative de modificare a textelor cuprinse în inițiativa de revizuire a Constituției, chiar dacă acestea ar fi benefice” (C. Ionescu, *Contencios constituțional*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 202).

de sesizarea Parlamentului pentru inițierea procedurii legislative de revizuire a Constituției, proiectul de lege sau propunerea legislativă, însoțită de avizul Consiliului Legislativ, se depune la Curtea Constituțională, care se va pronunța asupra respectării dispozițiilor constituționale privind revizuirea în termen de 10 zile. Curtea Constituțională se pronunță asupra proiectului cu votul a două treimi din numărul judecătorilor, după care proiectul, însoțit de decizia Curții, va fi prezentat Parlamentului pentru deliberare. În doctrină, votul dat de Parlament în desconsiderarea avizului Curții Constituționale a fost calificat ca fiind unul ilegal^[1].

După adoptarea legii de revizuire a Constituției, Curții Constituționale îi este conferită prin dispozițiile legii sale organice competența de a se pronunța din oficiu asupra legii adoptate în termen de 5 zile (art. 19-23 din Legea nr. 47/1992 republicată). Dacă aceasta constată că nu au fost respectate dispozițiile constituționale referitoare la revizuire, legea se trimite Camerei Deputaților și Senatului, în vederea reexaminării și punerii ei de acord cu decizia Curții Constituționale. La fel cum s-a întâmplat și în alte situații^[2], se încearcă remedierea unei omisiuni din textul constituțional prin glisarea completării în legea organică a Curții Constituționale, și aceasta, la fel ca în alte situații, la termene scurte de la adoptarea sau adaptarea textului constituțional.

Prevederile art. 23 din legea nr. 47/1992 republicată^[3] sunt în opinia noastră neconstituționale, deoarece introducând controlul din oficiu al Curții Constituționale asupra legii de revizuire adoptate de către Parlament, adaugă la Constituție. Articolul 146 lit. a) teza I din Constituție^[4] atribuie Curții Constituționale competența unui control *a priori* al legilor *supuse promulgării*, exercitat *doar la sesizarea* unor subiecți speciali. Prin urmare, legea de revizuire constituțională nu poate ajunge sub lupa judecătorilor constituționali în baza acestui text constituțional^[5]. Teza

^[1] A. Iorgovan, *Drept constituțional și instituții politice*, teoria generală, „Galeriile J.L. Calderon”, București, 1994, p. 74.

^[2] A se vedea M. Criste, *Discuții referitoare la concordanța articolului 23 alin. 3 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale cu dispozițiile Constituției României*, în *Dreptul nr. 8/1995*, p. 20.

^[3] Art. 23. (1) În termen de 5 zile de la adoptarea legii de revizuire a Constituției, Curtea Constituțională se pronunță, din oficiu, asupra acesteia, prevederile art. 20 și 21 aplicându-se în mod corespunzător. (2) Decizia prin care se constată că nu au fost respectate dispozițiile constituționale referitoare la revizuire se trimite Camerei Deputaților și Senatului, în vederea reexaminării legii de revizuire a Constituției, pentru punerea ei de acord cu decizia Curții Constituționale.

^[4] Articolul 146 – Curtea Constituțională are următoarele atribuții:

a) se pronunță asupra constituționalității legilor, înainte de promulgarea acestora, la sesizarea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a Guvernului, a Înaltei Curți de Casație și Justiție, a Avocatului Poporului, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori, precum și, din oficiu, asupra inițiativelor de revizuire a Constituției.

^[5] „Nu s-ar putea reține atribuția Curții Constituționale de a examina sesizarea privind neconstituționalitatea legii de revizuire, pe baza dispozițiilor cuprinse în prima teză a art. 144 lit. a) din Constituție, dat fiind că acest text se referă în mod explicit la legile supuse promulgării după adoptarea acestora de către Parlament, adică la legile organice și la cele ordinare, cu privire la care procesul legislativ este reglementat prin art. 73-78 din Legea fundamentală. Or, Legea de revizuire a Constituției României face parte din categoria legilor constituționale, potrivit art. 72 alin. (2) din